

Barbara MISZEWSKA, Robert SZMYTKIE
Uniwersytet Wrocławski

ROZSZERZANIE SIĘ PRZESTRZENI AKADEMICKIEJ WE WROCŁAWIU

THE SPREAD OF THE ACADEMIC SPACE IN WROCLAW CITY

ABSTRACT: The appearance in the space of the city of new public and private higher education institutions implies expansion of the academic areas, take over by the higher education institutions so far different used objects and production of a services zones oriented to the needs of students. The example of Wrocław city shows, that new higher education institutions appear mostly outside the Old City and Downtown, often locating on former industrial or military areas, creating new academic spaces.

KEY WORDS: higher education institutions, academic space, functional succession, Wrocław city

Wprowadzenie

Wśród wielu zmian, jakie zaistniały w Polsce po 1989 r., jedna z nich wyraża się wzrostem liczby studiującej młodzieży¹. Wzrost ten jest wyraźnie skorelowany z powiększeniem się bazy edukacyjnej. Obok bowiem istniejących do 1989 r. wyższych szkół publicznych zaczęły powstawać uczelnie niepubliczne (tylko w latach 1999–2009 liczba uczelni wyższych w Polsce zwiększyła się z 277 do 454, przy czym wzrost ten dotyczył głównie uczelni niepublicznych i państwowych wyższych szkół zawodowych). Lokalizacja nowych uczelni wyższych dotyczyła nie tylko utrwalonych ośrodków akademickich, ale również wielu innych, mniejszych miejscowości (miast średniej wielkości, a nawet małych miast), nieposiadających tradycji uniwersyteckich. Proces ten, mający na celu przybliżenie miejsca nauki do miejsca zamieszkania potencjalnych studentów, wpłynął na wzrost zainteresowania studiami wśród młodzieży, która ze względu na

---

¹ W 1989 r. na 100 000 mieszkańców przypadało 1101 studentów, podczas gdy w 2009 r. już 4926 studentów, przy czym udział osób studiujących w grupie wiekowej 19–24 lat wyniósł w 2009 r. 53,7%.

wysokie koszty utrzymania w oddalonym od domu mieście uniwersyteckim często pozbawiona była możliwości studiowania.

Zmiany zachodziły też w dotychczasowych miastach akademickich. Nowe uczelnie w owych ośrodkach, pragnąc znaleźć sobie miejsce na tym swoistym rynku edukacyjnym, szukały takich kierunków kształcenia, które uzupełniałyby dotychczasową ofertę kształcenia bądź też były w jakimś zakresie konkurencyjne do kierunków realizowanych na uczelniach publicznych.

Rozwój szkolnictwa wyższego w Polsce po 1989 r. oraz znaczenie uczelni wyższych i przestrzeni akademickiej w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym polskich miast był już przedmiotem badań, zarówno w skali całego kraju (*Struktura...* 1997, Wolaniuk 2001, 2006, 2010, Słodczyk 2003, Wolaniuk, Bachvarov 2003, Parysek 2006, *Rola...* 2008), jak i w skali poszczególnych miast akademickich (Liszewski 1999, Borowiec 2003, Słodczyk, Fortuński 2003, Dolata 2004, Dolata, Konecka-Szydłowska 2006, Wolaniuk 2006, *Rola...* 2008), w tym również Wrocławia (Mironowicz 2005, Raczyk 2008).

Podjętą się badania wpływu nowo powstałych (tzn. po 1989 r.) uczelni wyższych na przestrzeń miejską Wrocławia przyjęto założenie, że nowe uczelnie pojawiły się w dzielnicach miasta pozbawionych dotąd funkcji akademickich, co zaowocowało:

- wrażeniem nadreprezentacji młodzieży widocznej na ulicach tych dzielnic,
- wzrostem liczby parkujących samochodów i rowerów,
- zwiększonym popytem na wynajmowanie mieszkań przez studentów,
- pojawieniem się usług nastawionych na obsługę studentów, jak np. punkty kserograficzne czy obiekty gastronomiczne (zwłaszcza typu fast food).

Poszerzony w ten sposób „studencki” Wrocław spowodował jeszcze jedną bardzo istotną zmianę, mianowicie sukcesję funkcjonalną w obszarach, które stały się siedzibami uczelni. Większość nowych uczelni we Wrocławiu zajęła lub wynajęła budynki, które pełniły dotychczas inne funkcje.

Uczelnie wyższe we Wrocławiu

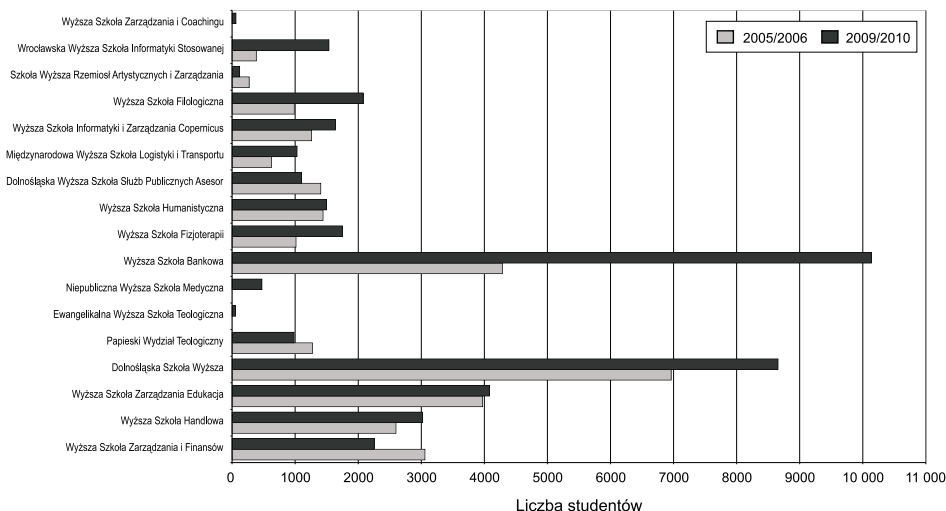
Do 1989 r. we Wrocławiu funkcjonowało 10 uczelni wyższych, w tym osiem uczelni publicznych (Uniwersytet Wrocławski, Politechnika Wrocławska, Akademia Ekonomiczna, Akademia Rolnicza, Akademia Medyczna, Akademia Wychowania Fizycznego, Akademia Sztuk Pięknych i Akademia Muzyczna), jedna niepubliczna (Papieski Wydział Teologiczny) i filia Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie. W 1991 r. powstała Niepubliczna Wyższa Szkoła Medyczna, jednak proces tworzenia uczelni niepublicznych nasilił się w połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. i trwał do 2006 r. (rysunek 1). Aktualnie we Wrocławiu zarejestrowanych jest 29 uczelni wyższych (8 publicznych, 17 niepublicznych i 4 filie), a wzrost liczby uczelni na terenie miasta dotyczył wyłącznie uczelni niepublicznych i ich filii.

- duże, kształcące od 7500 do 20 000 studentów (Uniwersytet Ekonomiczny, Wyższa Szkoła Bankowa, Uniwersytet Przyrodniczy i Dolnośląska Szkoła Wyższa),
- średniej wielkości, kształcące od 2000 do 7500 studentów (np. Akademia Medyczna, Wyższa Szkoła Handlowa, Akademia Wychowania Fizycznego),
- małe, kształcące od 500 do 2000 studentów (np. Wyższa Szkoła Fizjoterapii, Wyższa Szkoła Humanistyczna, Akademia Sztuk Pięknych),
- bardzo małe, kształcące mniej niż 500 studentów (np. Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna, Wyższa Szkoła Edukacja w Sporcie).

W sumie we Wrocławiu kształci się 152 256 studentów, z czego większość (70,9%) na uczelniach publicznych, w tym 45,5% na dwóch największych uczelniach w mieście, tzn. Uniwersytecie Wrocławskim i Politechnice Wrocławskiej. Najmniejsze uczelnie Wrocławia kształcą zaledwie po kilkudziesięciu studentów (Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna 52, a Wyższa Szkoła Zarządzania i Coachingu 62). Największe niepubliczne uczelnie Wrocławia to Wyższa Szkoła Bankowa (10 137 studentów) oraz Dolnośląska Szkoła Wyższa (8657).

Mimo że w ostatnich latach przyrost liczby uczelni niepublicznych na terenie miasta został zahamowany, to w większości z nich w minionym pięcioleciu 2005–2010 wzrosła jednak liczba studentów (rysunek 3). Największy przyrost liczby studentów (ponad dwukrotny) odnotowały Wyższa Szkoła Bankowa, Wrocławska Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Wyższa Szkoła Filologiczna. W kilku uczelniach niepublicznych wystąpił jednak ubytek liczby studentów (najwyższy w Wyższej Szkole Zarządzania i Finansów), co świadczy o silnej konkurencji między uczelniami, zwłaszcza tymi o podobnych kierunkach kształcenia. Konkurencję tę odczuwają także uczelnie publiczne,

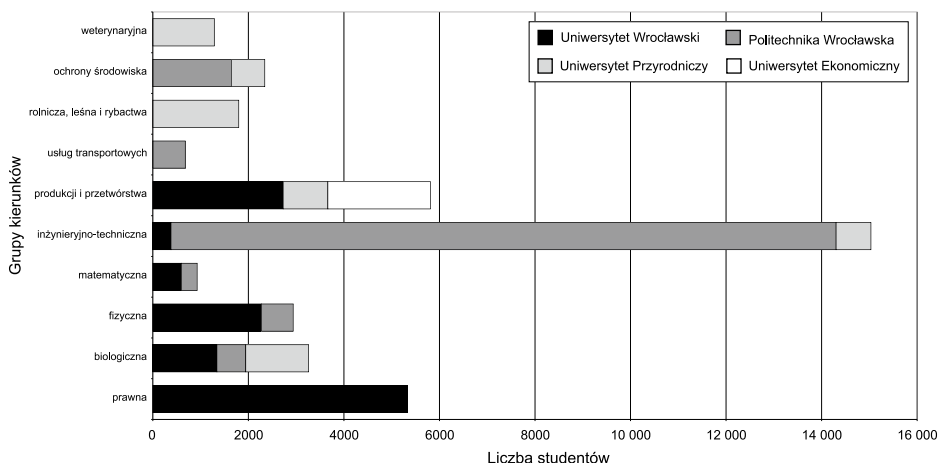
Rys. 3. Liczba studentów w uczelniach niepublicznych Wrocławia w roku akademickim 2005/2006 i 2009/2010

Źródło: Jak w rys. 2.

w których liczba studentów w analizowanym okresie utrzymała się na zbliżonym poziomie.

Profile kształcenia na uczelniach wyższych Wrocławia

Analizując profile kształcenia na uczelniach wyższych Wrocławia można stwierdzić, że pewne grupy kierunków oferowane są tylko i wyłącznie na uczelniach publicznych (rysunek 4). Dotyczy to np. kierunków z grupy weterynaryjnej, prawnej, produkcji i przetwórstwa, matematycznej, fizycznej czy inżynieryjno-technicznej, które można studiować tylko na czterech największych uczelniach publicznych Wrocławia (Uniwersytet Wrocławski, Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Ekonomiczny, Uniwersytet Przyrodniczy).

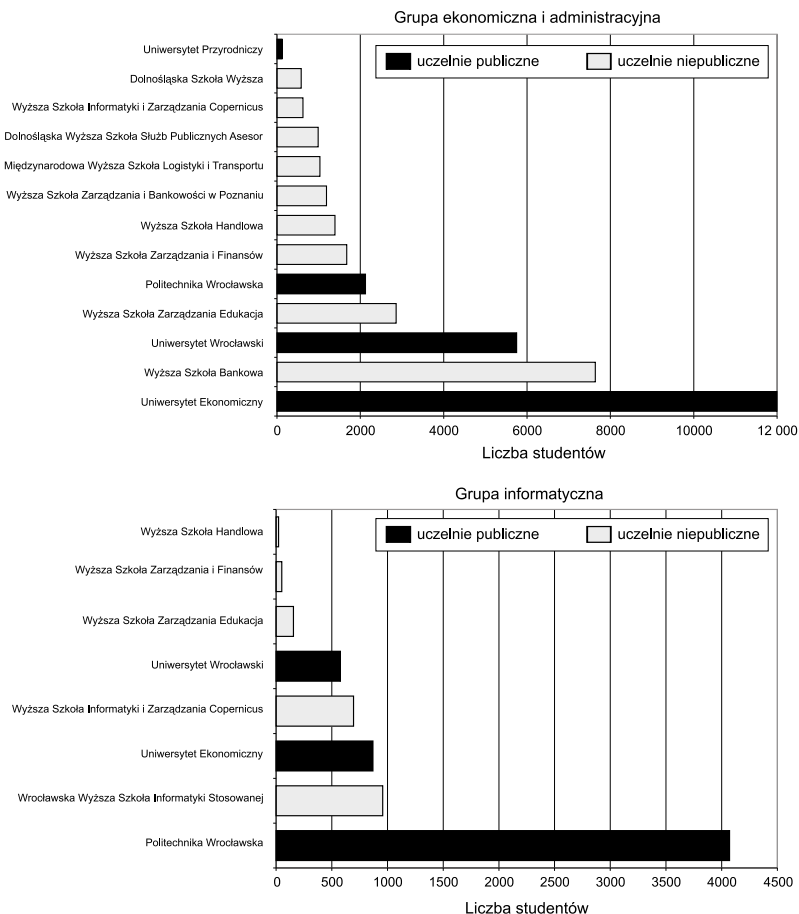

Rys. 4. Kierunki kształcenia oferowane we Wrocławiu jedynie przez uczelnie publiczne

Źródło: Jak w rys. 2.

Nowe uczelnie niepubliczne w początkowej fazie szukały dla siebie takich przestrzeni edukacji, które nie były reprezentowane na uczelniach publicznych (jak np. z zakresu szeroko rozumianych usług dla ludności) lub które gwarantowałyby im dużą liczbę potencjalnych studentów (tzw. kierunki modne, głównie ekonomiczne, pedagogiczne lub informatyczne). W miarę wpływu czasu coraz więcej kierunków kształcenia realizowanych na uczelniach publicznych jest podejmowanych również przez niepubliczne szkoły wyższe. Największa konkurencja widoczna jest w zakresie kształcenia na kierunkach z grup: ekonomicznej i administracyjnej, informatycznej oraz medycznej, mimo ciągłej jednak dominacji szkół publicznych (rysunek 5).

Na tym tle wyjątkowa jest pozycja Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, która we Wrocławiu zdominowała kształcenie (głównie podyplomowe) na kierunkach pedagogicznych, wygrywając konkurencję np. z Uniwersytetem Wrocławskim (rysunek 6). Uczelnie niepu-

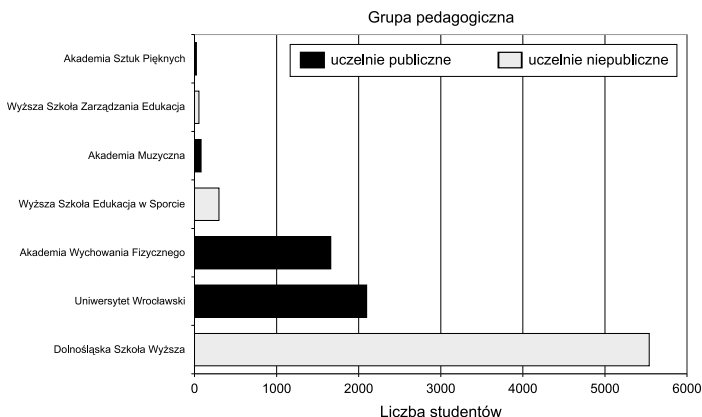
Rys. 5. Uczelnie wyższe we Wrocławiu według liczby studentów kształcących się na kierunkach z grupy ekonomicznej i administracyjnej oraz informatycznej

Źródło: Jak w rys. 2.

bliczne skupiły się również na ofertach związanych z kierunkami niszowymi i nowymi, stąd też ich największa dominacja widoczna jest na kierunkach z grupy: usługi dla ludności (rysunek 7), do których zaliczane są np. turystyka i rekreacja czy usługi kosmetyczne (w sumie na kierunkach z tej grupy studiuje we Wrocławiu już blisko 6000 studentów).

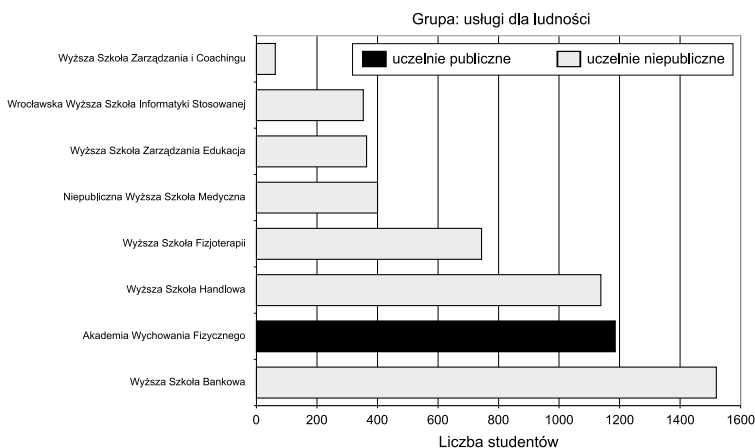
Pod względem profili kształcenia wyższe uczelnie niepubliczne we Wrocławiu można podzielić na trzy grupy:

- uczelnie wyspecjalizowane w jednym profilu kształcenia i to niezależnie od liczby studentów (rysunek 8), np. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie (grupa społeczna), Wyższa Szkoła Filologiczna (grupa humanistyczna) czy Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu oraz Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu (grupa ekonomiczna i administracyjna);

Rys. 6. Uczelnie wyższe we Wrocławiu według liczby studentów kształcących się na kierunkach z grupy pedagogicznej

Źródło: Jak w rys. 2.

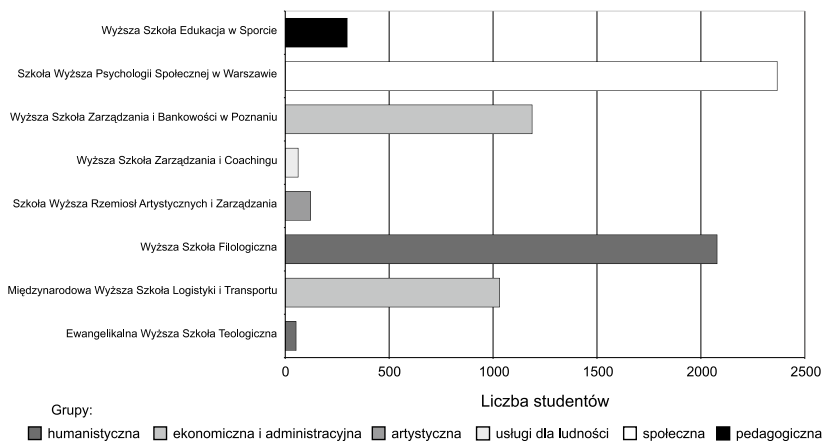

Rys. 7. Uczelnie wyższe we Wrocławiu według liczby studentów kształcących się na kierunkach z grupy: usługi dla ludności

Źródło: Jak w rys. 2.

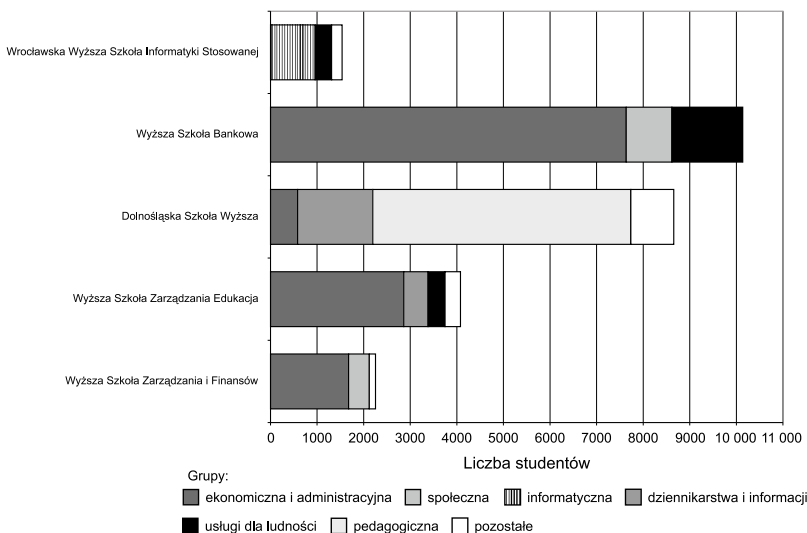
– uczelnie o dominującym profilu kształcenia (rysunek 9), specjalizujące się w kierunkach z jednej grupy (dotyczy to zwłaszcza grupy ekonomicznej i administracyjnej), np. Wyższa Szkoła Bankowa, Wyższa Szkoła Zarządzania Edukacją oraz Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów (grupa ekonomiczna i administracyjna), Wrocławska Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej (grupa informatyczna) czy Dolnośląska Szkoła Wyższa (grupa pedagogiczna);

– uczelnie o zróżnicowanych profilach kształcenia, posiadające bogatą i różnorodną ofertę edukacyjną (rysunek 10), takie jak Wyższa Szkoła Handlowa, Wyższa Szkoła Humanistyczna czy Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania Copernicus.

Rys. 8. Uczelnie niepubliczne we Wrocławiu o jednym profilu kształcenia

Źródło: Jak w rys. 2.

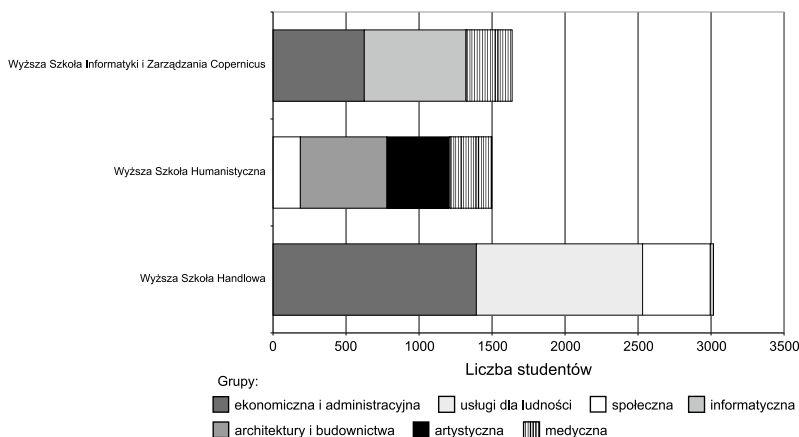

Rys. 9. Uczelnie niepubliczne we Wrocławiu o dominującym profilu kształcenia

Źródło: Jak w rys. 2.

Należy zwrócić uwagę, że długość funkcjonowania na rynku edukacyjnym nie wpływa zasadniczo na różnorodność profili kształcenia w poszczególnych uczelniach niepublicznych. Wyjątek stanowią uczelnie wyspecjalizowane, wśród których dominują filie zamiejscowe i uczelnie o krótkim stażu funkcjonowania. Można zatem stwierdzić, że uczelnie niepubliczne powstają z myślą o kształceniu na danym kierunku (o czym świadczą nazwy poszczególnych szkół), po czym konieczne staje się poszerzenie ich oferty edukacyjnej będące efektem dostosowywania się do wymogów rynkowych.

Rys. 10. Uczelnie niepubliczne we Wrocławiu o zróżnicowanych profilach kształcenia

Źródło: Jak w rys. 2.

Uczelnie wyższe w przestrzeni Wrocławia

Uczelnie, które reaktywowano lub utworzono we Wrocławiu po drugiej wojnie światowej przejęły od podstaw (poza nielicznymi wyjątkami) budynki uczelni przedwojennych. Większe skupiska tych budynków (czyli przestrzenie akademickie) widoczne są w trzech rejonach miasta (por. Raczyk 2008):

- w rejonie Placu Grunwaldzkiego (Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Przyrodniczy², Akademia Medyczna, Uniwersytet Wrocławski, a w pewnej odległości również Akademia Wychowania Fizycznego),

- w rejonie Starego Miasta (Uniwersytet Wrocławski, Akademia Medyczna, Akademia Sztuk Pięknych),

- na Krzykach w rejonie ul. Ślężnej (Uniwersytet Ekonomiczny).

Po 1989 r. dwie uczelnie publiczne zmieniły swoją lokalizację (Akademia Muzyczna i Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna), a wszystkie większe uczelnie publiczne wzbogacały swoje zasoby lokalowe. Odbywało się to na drodze budowy nowych obiektów lub adaptacji obiektów przejmowanych od innych użytkowników. W przypadku Politechniki Wrocławskiej i Uniwersytetu Przyrodniczego (a w mniejszym stopniu Uniwersytetu Wrocławskiego) nowe obiekty powstawały przez zgęszczanie zajmowanych dotąd terenów. Akademia Medyczna rozbudowała się na nowych, dotąd niezainwestowanych terenach znajdujących się na południowych obrzeżach miasta. Uniwersytet Wrocławski natomiast przejął budynki po koszarach radzieckich na Karłowicach. W obu ostatnich przypadkach spowodowało to pojawienie się studentów na nieuczęszczanym przez nich dotąd obszarze miasta.

² Podano aktualne nazwy uczelni.

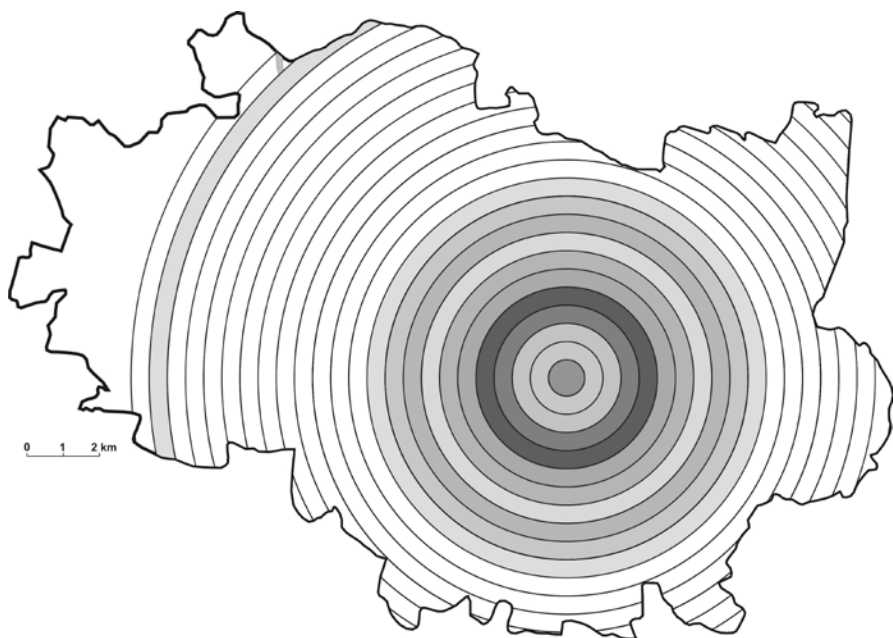
Można również zauważyć, że większe uczelnie wyższe przyjęły dwa warianty rozwoju swojej bazy edukacyjnej: poprzez zagęszczenie liczby budynków na posiadanym terenie, co prowadzi do tworzenia kampusów (np. Uniwersytet Ekonomiczny skoncentrowany w obrębie jednego bloku urbanistycznego lub Politechnika Wrocławska) lub poprzez ekspansję na nowe tereny, często odległe od głównej siedziby (np. Uniwersytet Wrocłowski, którego budynki znajdują się w różnych częściach miasta, odległych od Gmachu Głównego nawet o ponad 4 km lub Akademia Medyczna, która wybudowała duży kompleks na południowych obrzeżach Wrocławia). Spośród uczelni publicznych największym rozproszeniem lokalizacyjnym w przestrzeni miasta cechują się Uniwersytet Wrocłowski i Akademia Medyczna (por. Raczyk 2008).

Uczelnie niepubliczne zajęły budynki administracyjne na terenach poprzemysłowych (w tym także obiekty dawnych szkół przyzakładowych) oraz budynki po likwidowanych w mieście szkołach zawodowych i licealnych. W większych uczelniach niepublicznych (Wyższa Szkoła Bankowa, Dolnośląska Szkoła Wyższa) konieczna była rozbudowa istniejącej bazy, natomiast kilka uczelni (np. Wyższa Szkoła Handlowa czy Wyższa Szkoła Humanistyczna) kilkakrotnie zmieniało swoją lokalizację szukając jak najlepszego miejsca dla prowadzonej działalności. Rozwój uczelni niepublicznych przyczynił się do powstania kolejnej przestrzeni akademickiej na terenie Wrocławia, położonej w zachodniej części miasta na obszarach dawnego Dolmelu i Pafawagu, którą tworzą Wyższa Szkoła Bankowa, Dolnośląska Szkoła Wyższa oraz Wyższa Szkoła Handlowa. W przypadku Wrocławia, który nie doczekał się (tak jak inne miasta uniwersyteckie) nowych kampusów akademickich, te nowe lokalizacje są ich swoistym substytutem.

Jak wykazały badania przeprowadzone przez A. Raczyka (2008), lokalizacja (rozkład przestrzenny) uczelni wyższych w granicach Wrocławia ma charakter mozaikowy i charakteryzuje się przemieszaniem rodzajów szkół, kierunków nauczania, różnych jednostek organizacyjnych i funkcji. Taki układ stwarza wiele problemów, np. w zakresie organizacji procesu naukowo-dydaktycznego, efektywnego wykorzystania przestrzeni czy też masowych przemieszczeń studentów w cyklu dziennym. Rozmieszczenie uczelni niepublicznych (które funkcjonują na zasadach rynkowych) świadczy z kolei o istotnej roli czynnika prestiżu miejsca oraz dobrej dostępności komunikacyjnej w lokalizacji nowych placówek.

Koncentracja obiektów uczelnianych pociąga za sobą koncentrację studiujących w niej studentów. Największe ich skupiska na terenie Wrocławia (rysunek 11) występują w rejonie Placu Grunwaldzkiego (42 500 studentów), na Starym Mieście (21 500), w zachodniej części miasta w rejonie ul. Fabrycznej (19 500) oraz na Krzykach (12 000). Nadreprezentatywna obecność studentów we wskazanych rejonach miasta prowadzi do pojawienia się szeregu usług nastawionych na ich obsługę. Są to m.in. punkty kserograficzne i poligraficzne, różnego typu zakłady gastronomiczne, a także podaż mieszkań do wynajęcia. Zauważalne są też: inny niż w typowych dzielnicach mieszkaniowych klimat i rytm życia ulicy, a także zmiany w przebiegu linii komunikacji zbiorowej (np. na ul. Koszarowej).

Rys. 12. Natężenie liczby studentów w przestrzeni Wrocławia

Źródło: Jak w rys. 1.

Powstanie i rozwój uczelni niepublicznych oraz rozbudowa bazy edukacyjnej uczelni publicznych przyczyniły się do rozszerzenia przestrzeni akademickiej w granicach miasta, co potwierdza przyjętą hipotezę badawczą. Weryfikacja tej hipotezy miała na celu obliczenie środka ciężkości mierzonego jako iloczyn liczby studentów przypisanych do poszczególnych obiektów akademickich i odległości tych obiektów od centrum Wrocławia (rysunek 12). Średnie odchylenie od centrum w przypadku uczelni publicznych wynosi 1,95 km, a w przypadku uczelni niepublicznych 2,84 km (przy średniej dla miasta 2,21 km). Warto również zauważyć, że w ostatnich latach nastąpiła dalsza ekspansja uczelni wyższych na peryferyjne osiedla miasta, co przyczyniło się do wzrostu przeciętnej ważonej odległości od Rynku z 2,1 km w 2006 r. do ponad 2,2 km w 2010 r. (por. Raczyk 2008).

Zakończenie

Pojawianie się nowych uczelni wyższych w dzielnicach, które pełniły do tej pory inne funkcje (np. przemysłowe), zauważalna obecność studentów w społeczności dzielnicy oraz powstawanie placówek usługowych, które są nastawione na obsługę studentów jest w naszej opinii widocznym, aczkolwiek nie zawsze wymiernym przejawem rozszerzania się przestrzeni akademickiej w mieście.

Sytuacja demograficzna i kryzys ekonomiczny mogą spowodować, że zauważalny w minionych latach przyrost liczby uczelni wyższych oraz studiującej na nich młodzieży ulegnie wygaszeniu, a w perspektywie dojdzie do likwidacji niektórych placówek, szczególnie tych najmniejszych i tych, które powielają kierunki kształcenia innych konkurencyjnych uczelni. Niestety czynnikiem rozstrzygającym może być nie tyle poziom nauczania, co wysokość koniecznych opłat za studia.

Bibliografia

- Borowiec M., 2003, *Kształtowanie się krakowskiego ośrodka akademickiego w latach 1960–2001*, [w:] *Geograficzne aspekty globalizacji i integracji europejskiej*, red. M. Śmigiełska, J. Ślodziński, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 385–391.
- Dolata M., 2004, *Funkcjonowanie Europejskiego Uniwersytetu Viadrina i Collegium Polonicum oraz ich rola w rozwoju społeczno-gospodarczym Frankfurtu nad Odrą i Ślubic*, [w:] *Regionalny wymiar integracji europejskiej*, red. S. Ciok, D. Ilnicki, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, s. 256–268. Przekształcenia Regionalnych Struktur Funkcjonalno-Przestrzennych nr 8/1.
- Dolata M., Konecka-Szydłowska B., 2006, *Kampus Morasko – nowa przestrzeń w strefie peryferyjnej Poznania*, [w:] *XIX Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Nowe przestrzenie w mieście, ich organizacja i funkcje*, red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 117–129.
- Liszewski S., 1999, *Elity intelektualne w przestrzeni miasta. Przykład Łodzi*, [w:] *XI Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Różnicowanie przestrzenne struktur społecznych w dużych miastach*, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 9–21.
- Mironowicz I., 2005, *Obszary degradacji o funkcjach metropolitalnych. Studium przypadku: Plac Grunwaldzki we Wrocławiu – dzielnica akademicka*, [w:] *Transformacja zdegradowanych struktur przestrzennych metropolii polskich*, red. T. Parteka, Warszawa, s. 156–182, „Biuletyn KPZK PAN” z. 223.
- Parysek J.J., 2006, *Stare i nowe obszary miast polskich*, [w:] *XIX Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Nowe przestrzenie w mieście, ich organizacja i funkcje*, red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 49–62.
- Raczyk A., 2008, *Potencjał przestrzeni akademickiej (przykład Wrocławia)*, [w:] *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, red. T. Markowski, D. Drzazga, Warszawa, s. 236–249, „Studia KPZK PAN” t. 121.
- Rocznik statystyczny Wrocławia 2010*, 2010, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław.
- Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, 2008, red. T. Markowski, D. Drzazga, Warszawa, „Studia KPZK PAN” z. 121.
- Ślodziński J., 2003, *Przestrzeń miasta i jej przeobrażenia*, Uniwersytet Opolski, Opole, Studia i Monografie, 298.
- Ślodziński J., Fortuński B., 2003, *Rozwój funkcji akademickiej miasta Opola*, [w:] *XVI Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*, red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 93–106.
- Struktura przestrzenna nauki w Polsce*, 1997, red. Z. Chojnicki, T. Czyż, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Wolaniuk A., 2001, *Rozwój ośrodków szkolnictwa wyższego na tle sieci miast w Polsce i we Francji*, [w:] *XIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany* (cz. 2), red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 107–119.
- Wolaniuk A., 2006, *Nowa przestrzeń akademicka*, [w:] *XIX Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Nowe przestrzenie w mieście, ich organizacja i funkcje*, red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 103–116.
- Wolaniuk A., 2010, *Uniwersytety i ich rola w organizacji przestrzeni*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wolaniuk A., Bachvarov M., 2003, *Sieć szkolnictwa wyższego – studia przypadków europejskich*, [w:] *XVI Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*, red. I. Jażdżewska, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 83–92.

ROZSZERZANIE SIĘ PRZESTRZENI AKADEMICKIEJ WE WROCŁAWIU

ABSTRAKT: Pojawienie się w przestrzeni miasta nowych uczelni publicznych i niepublicznych implikuje rozszerzanie się strefy dzielnic uczelnianych, przejmowanie przez uczelnie odmiennie dotychczas użytkowanych obiektów i wytwarzanie się strefy usług nastawionych na potrzeby studentów. Przykład Wrocławia pokazuje, że nowe uczelnie wyższe pojawiają się głównie poza obszarem Starego Miasta i Śródmieścia, często lokując się na dawnych terenach przemysłowych lub wojskowych, tworząc nowe przestrzenie akademickie.

SŁOWA KLUCZOWE: uczelnie wyższe, przestrzeń akademicka, sukcesja funkcjonalna, Wrocław